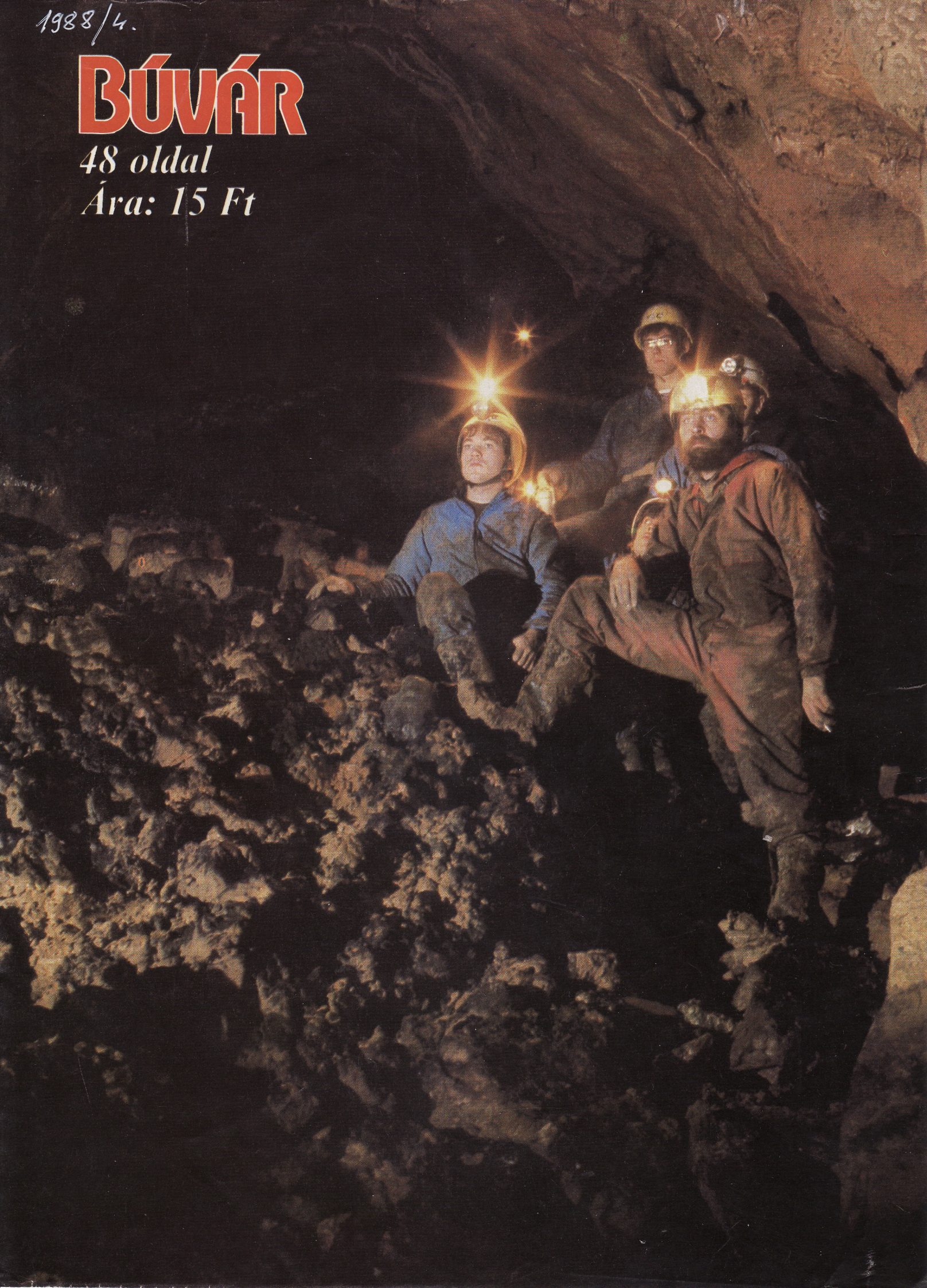

1988/4.

BÚVÁR

48 oldal

Ára: 15 Ft

ÉRTEKÖRZŐK

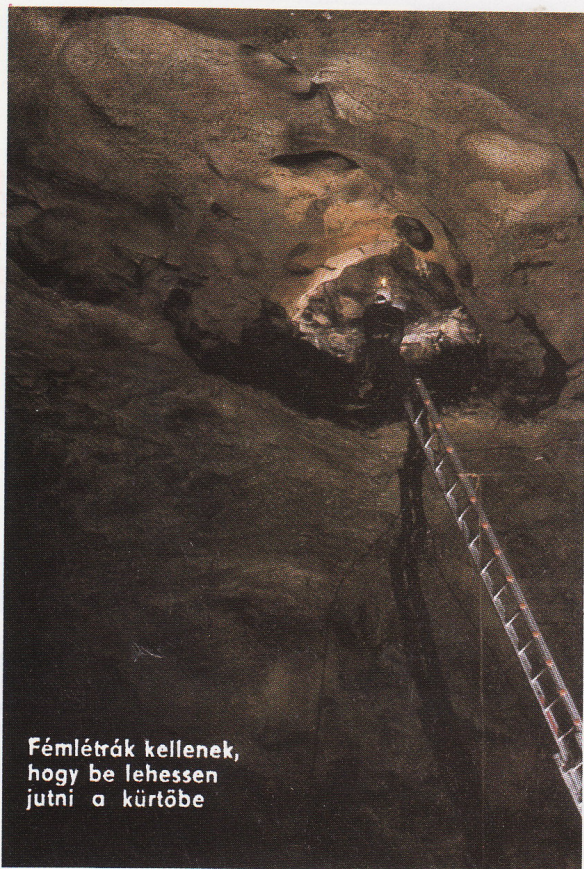
Simon Béla, az egyik legjobb kúrtömászó

A föllelt medvecsontok egy része

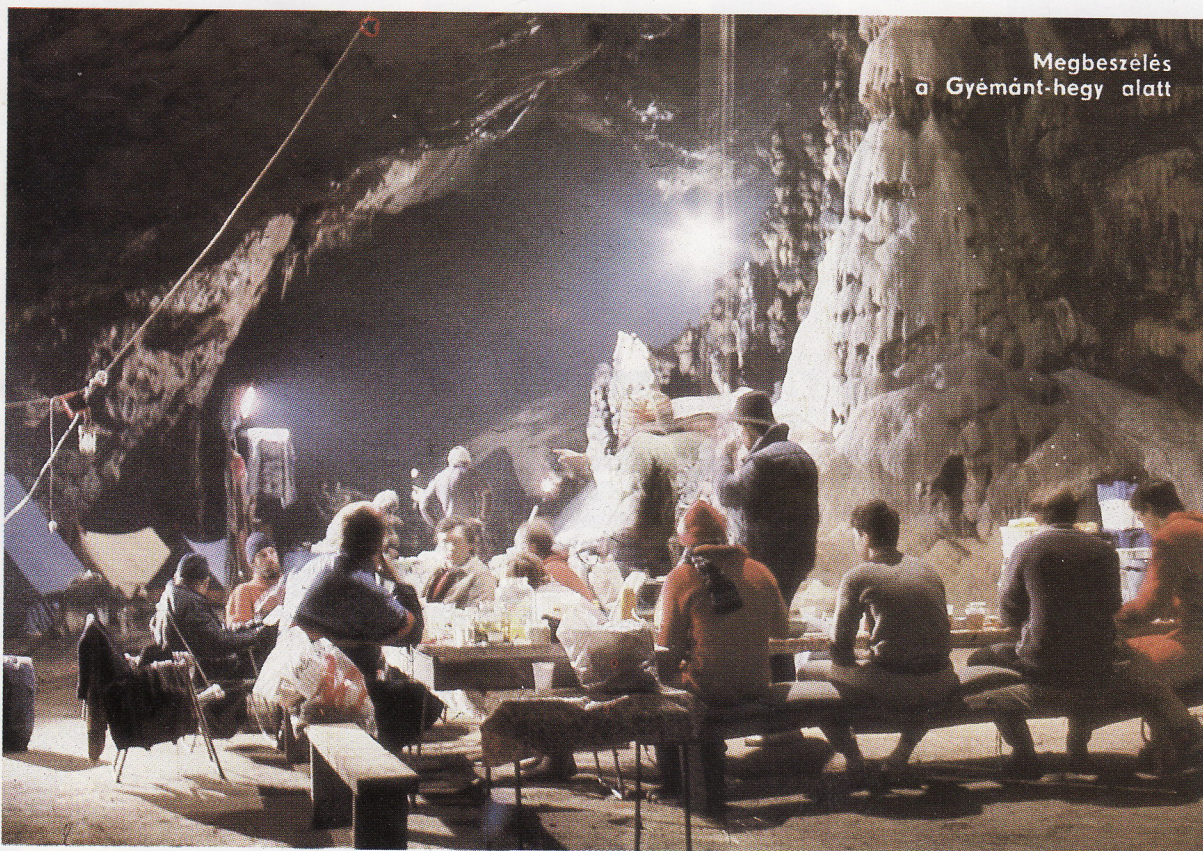

Fémletrák kellenek, hogy be lehessen jutni a kúrtöbe

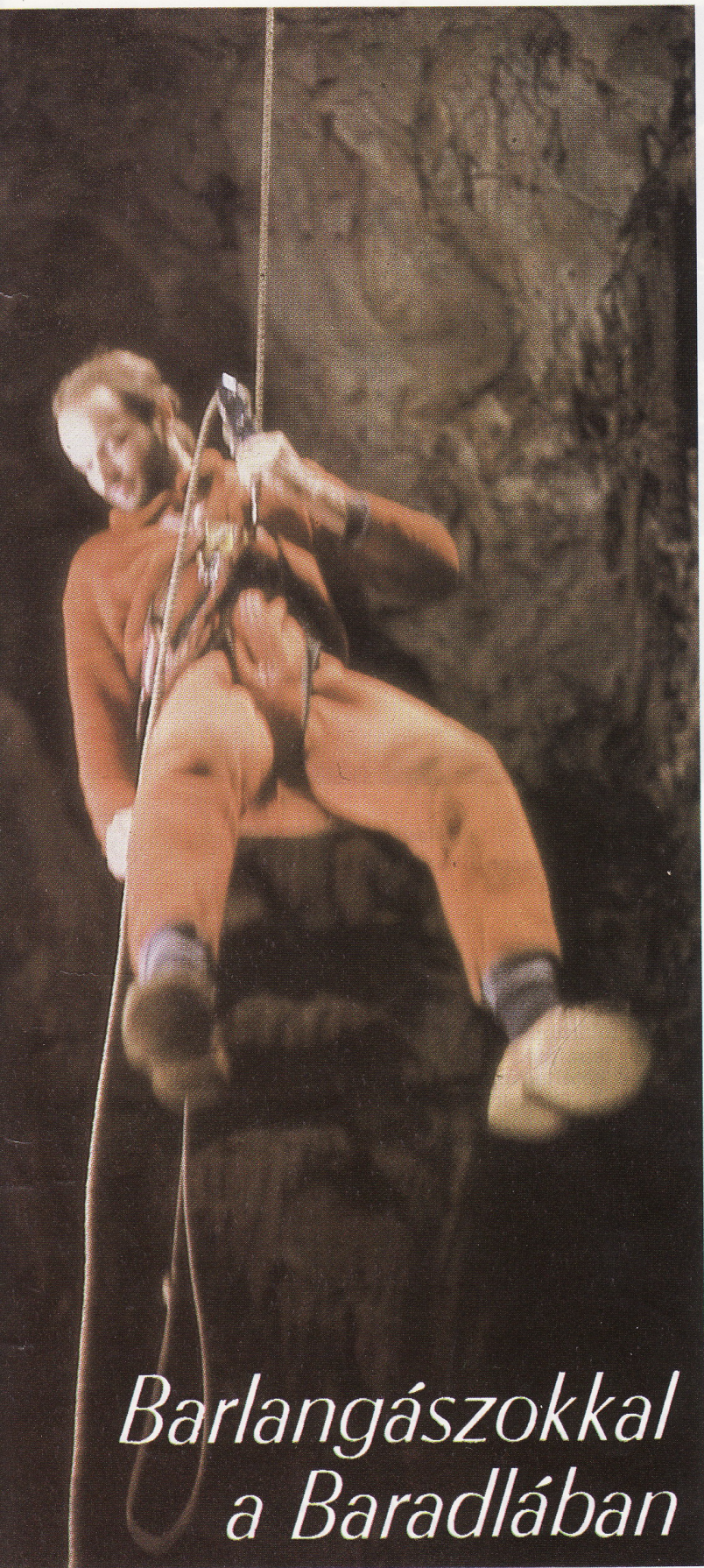

Tíz nap messze a fénytől összezárva a csend világában, páratól csöpögő sziklaközött, sátorban lakva, halózsákban aludni nagy megpróbáltatás. A Baradla expedíció 28 tagja meg is vállalta ezt annak reményében, hogy új barlangjáratok tárjanak föl a sziklatörmelékek alatt vagy a magasba nyíló kúrtöket megmászva. Négy napig együtt jártunk velük, hogy megbepillantassunk e különleges világ megszállott kutatóinak mindennapjaiba.

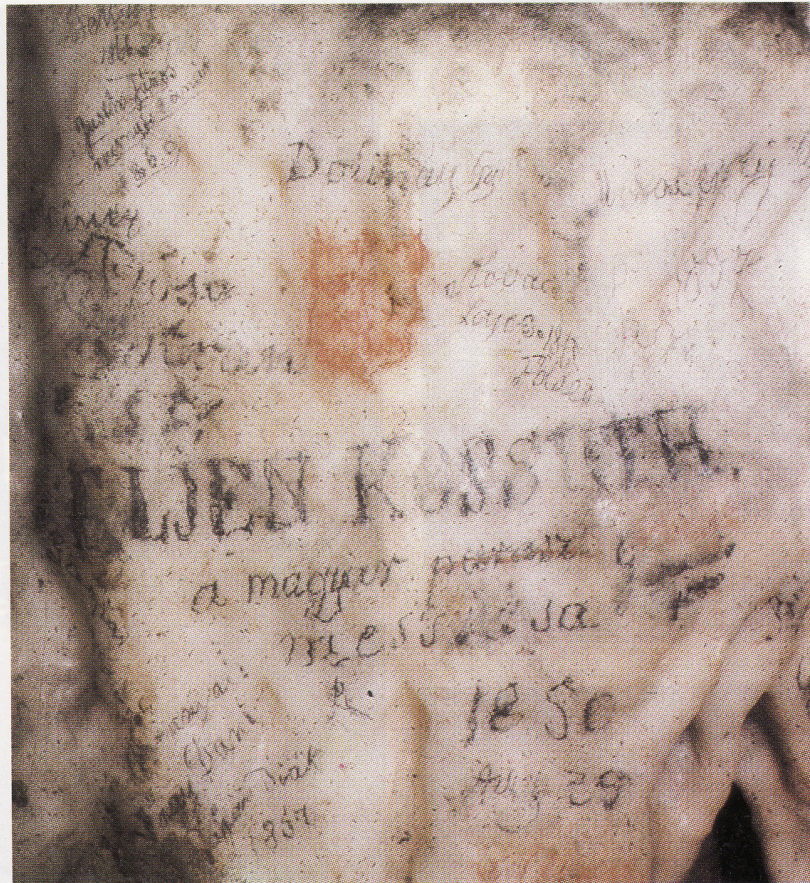
Megbeszélés a Gyémánt-hegy alatt

A MÉLYSÉG

*Barlangászokkal
a Baradlában*

A hosszas kutatás után megtalált Kossuth-cimeres cseppkö

Már négy napja vannak lenn az expedíció tagjai, amikor mi is elindulunk a barlangba. Kint vékony hótakaró borítja a földet és nulla fok körüli a hőmérséklet. Itt a mélyben, a Csontház-terembe vezető lépcsősor végére érve már érezzük, hogy egyre melegebb lesz. Úgy 10–12 fok lehet. A sziklamennyezeten sötét foltokként patkósorrú denevérek csüngenek. Itt vészelik át a most nem éppen mostoha téli hónapokat. A Hangverseny-teremig kényelmes betonúton haladunk, mellettünk az Acheron-patak kiszáradt, repedezett, iszappal teli medre kísér. Már két éve szárazság van, nem érkezik vízutánpótlás a felszínről. Csak néhol látunk néhány víztócsát. Bennük fehér színű barlangi vakrások keringenek a zseblámpa fényében. A többi az iszapba temetkezve várja,

hogy újra vízzel teljék meg a patakmeder.

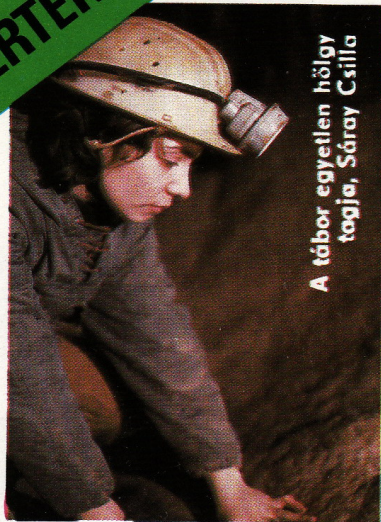
Libanontól a Vaskapuig

Tizenöt-husz perc gyaloglás után érjük el a tábort, amelyről az első pillanatban látni, hogy jó helyen építette föl Adamkó Péter, a Baradla-expedíció vezetője.

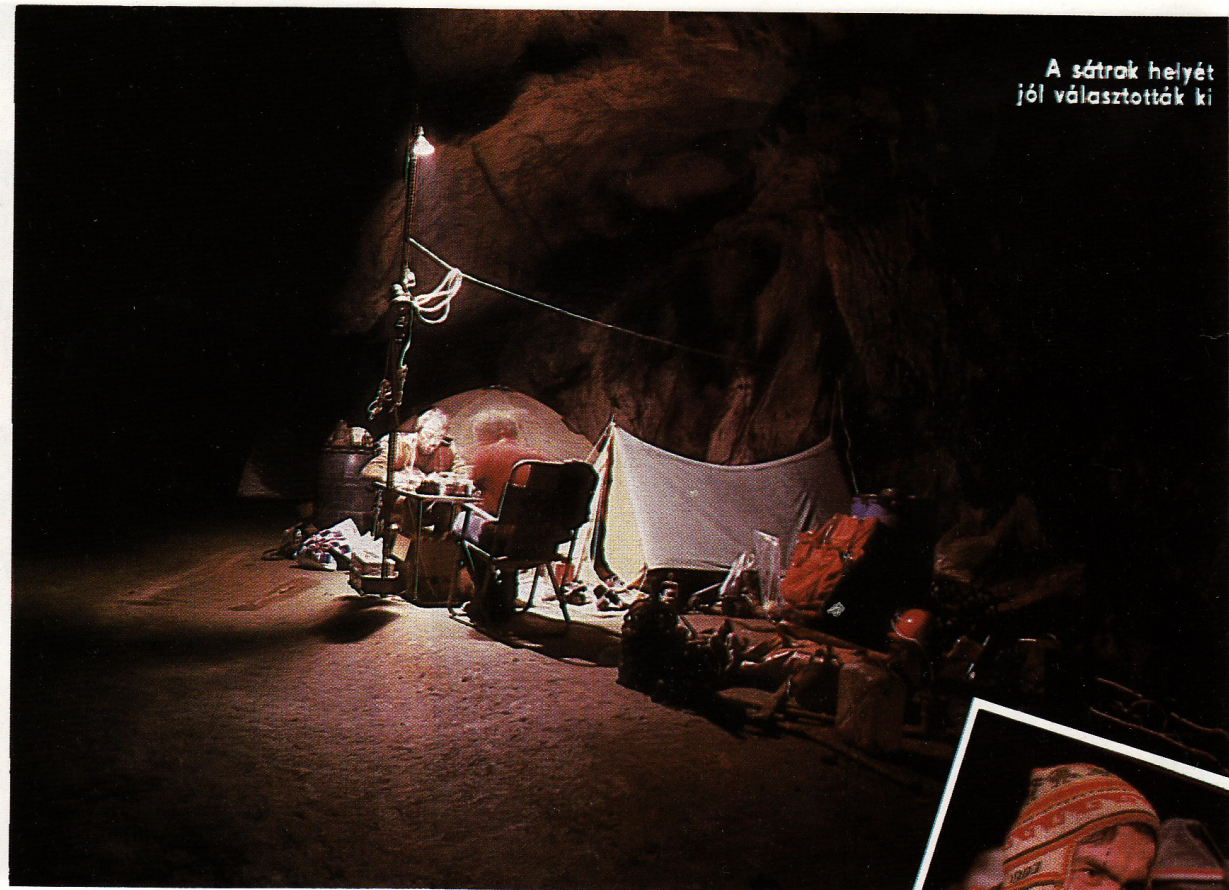
A Hangverseny-terem felől érkező út itt a Piac utca és a Gizi-lyuk találkozásánál tereppé szélesedik. A talaj egyenletes, a sátrakat könnyű fölállítani. A nemzeti park jóvoltából víz és villany is van. A festői háttérrel meg a reflektorfényben csillogó Gyémánt-hegy óriás cseppköve adja.

Még csak délelőtt 10 óra. Néhányan álmosan bújnak ki a hálósákokból, de többen

AKROBATÁI

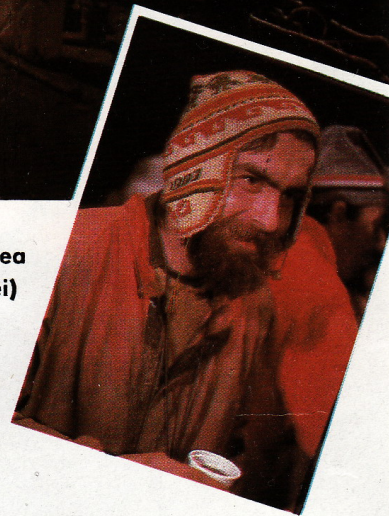
A tábor egyetlen hölgy tagja, Sárny Csilla

A sátrak helyét jól választották ki

A barlangászok legfőbb „munkaeszköze”: a bakancs és a kalapács

Jólesik a tea (Trautmann Tibor felvételei)

még alszanak. Éjszakai portyán voltak, fáradtak. A táborvezető és helyettese, Börzsök Péter már fenn van, és éppen az aznapi feladatok fölosztását latolgatja. Adamkó végül a szokott határozottságával dönt:

— Ma több helyszínen fogunk dolgozni. Néhányan egy omladékos szakaszt bontanak meg. Talán nyílik alatta járat a mélybe. Nektek viszont inkább azt javaslom, hogy a kürtömászó csoporttal menjetek. Ez izgalmas, látványos munka.

A „sorsunk” tehát eldőlt, most már csak azt kell megvárni, hogy a csoport tagjai fölkészüljenek. Addig még van egy óránk — szemléldünk. Forgatjuk, izlelgetjük a felszerelést: a sisakokat, a vízhatlan kezeslábasokat, a mászógépeket, a köteleket. Végre előkaszálódnak az emberek. Borostásak. Agyagos ruhájuk négy nap kemény munkájáról árulkodik. Összeáll a csapat, indulhatunk. Simon Béla és Generich György áll az élre. Mindketten régi barlangászok, az alpi techni-

ka, a sziklamászás gyakorlott művelői. Menet közben beszélgetve kiderül, hogy kenyerüket is e szép, de veszélyes sporttal szerzik. Ipari alpinisták. Ahol kéményekre, magas épületek látszólag megközelíthetetlen részeire kell eljutni, őket hívják.

A tábort elhagyva már csak a karbidlámpák fénye vezet. Egy rövid, csúszós, vizes szakasz után emelkedik az út, elérjük a Libanon hegyére vezető kaptatót. Megkapó a cseppkő oszlopok sziluettje a pislákoló fényben. Kissé megizzadva érünk föl a tetőre. Innen 250 lépcső vezet lefelé. Most már körül tudunk nézni. Megcsodáljuk a Tihanyi-gejzirkúp és a Lócsei fehéraszszony nevű cseppkőképződményeket. Lent, a kiszáradt patakmeder kövei között bukácsolva érjük el a kutatandó kürtöket a Vaskapu előtti terebben.

Csúszik a kürtő

Most már félretehetjük a karbidlámpákat. A termet és a 15—20 méter magasban levő nyílásokat kézi reflektorok világítják meg. Még nézni is szédítő. Minden szükséges felszerelés a helyszínen van. Úgyes a szervezés, hisz nehéz lenne mindent naponta ide szállítani.

— Tizenöt-husz, ezekhez hasonló kürtőt akarunk bejárni — mutat fölfelé Generich György. — Közülük most kető van fölöttünk. Sajnos agyagos a felszínük, így hagyományos kötéltechnikával elérhetetlenek. Csak könnyű fémlétrákkal juthatunk valamire.

Simon Béla már támasztja is az egyik létrát a sziklafalnak. A mászókötelet az övéhez rögzítve elindul fölfelé. Rövidesen eléri a kürtő peremét. Most kezd nehezzé válni a dolog. Megpróbálja rögzíteni a kötelet és úgy föltornászni magát az üreg síkos peremén. Nem megy. Az agyagos talaj nem fogja meg a rögzítő szöveget. Nincs más megoldás, mint beerőszakolni a kürtőbe egy kisebb fémlétrát. Ha nagy nehézségek árán is, de sikerül. Béla így már följebb tud mászni. A járatot kibontva, tíz métert jut előre, utána nincs tovább. A sziklafalak szűk tölcserre zárnak össze. Még aznap sikerül a két kisebb 15—20 méteres kürtőn kívüli egy 50 méteresbe is bejutni. Erről kiderül, hogy hosszabb mint gondolták. Simon Béla szerint még vagy 20 métert lehetne tovább mászni benne. Ez pedig már igencsak közel van a felszínhez. Elképzelhető, hogy nyáron megpróbálják föntről kibontani.

Ennél a kürtőnél egy kis

csapat csatlakozik hozzánk. Ahogy közelednek, a sisakjukon égő karbidlámpák imbolygó szentjánosbogaraknak tűnnek. Dr. Komlóssy Attila, a tábor orvosa halad az élen. Mellénk telepszik. Régóta járja a Baradlát, Adamkó Péterrel együtt szinte itt nőtt fel. Panaszodik, hogy a barlangászat nincs kellően elismerve:

— Most is sokan féltették tőlünk a barlangot, pedig nem ez a 28 ember törli le a cseppköveket. Amit elértek, azt már korábban letörték. Különösen a Vass Imre által fölfedezett szakaszt csúfították el. Akkor az alkalmi vezetők rudakkal verték, puskákkal lötték le a képződményeket. Közénk csak ritkán kerül „cseppkővadász”, és azt azonnal kiközösítjük. A barlangászat költséges és sok időt igénylő hobbi. Azért nem mondom, hogy sport, mert hivatalosan nem ismerik el annak. A felszerelést is magunknak kell beszerezni. Ez a tábor is csak úgy jöhetett létre, hogy a nemzeti park segített, és a tagok befizettek fejkenként ezer forintot: a töb-

bi holmit pedig mindenki hozta magával. Hogy egyáltalán létezőnk, az a lelkesedésünknek köszönhető. Pedig olykor nagy áldozatot kell hozni: akad olyan kollégánk, akitől már a második felesége vált el barlangász szenvedélye miatt. Jelenleg 100—120 ember az, aki pénzt és fáradságot nem kímélve minden hét végét a barlangokban tölti. Ezt csak megszállottan lehet csinálni.

Medvetemető

Késő délután átmegyünk egy másik kürtőhöz. Megmászása már szinte akrobatika. Ismét Simon Béla jeleskedik. Fémrudakat csúsztat össze, majd a végére hosszú kötelet erősít fémbilincsel. Többször próbálkozás után sikerül a kürtő kőpárkánya mögé akasztania. Egy kis teherpróba után már lehet is fölkészni a kötélén a mászógéppel. Az első fix ponton azután újabb kötélrögzítő szöveget ver be a sziklába mindaddig, amíg a kürtő végén egy bilincsen biztonságosan el tudja helyezni a kötelet. Ezen már minden további nélkül föl s alá lehet mászni.

Pihenőben a tábor. Van, aki ételt készít, mások a kötél-mászó technikát gyakorolják. A térképészek pedig az újonnan megmászott kürtőket rajzolják be a barlang térkép-vázlatába. Ilyenkor van idő rendet rakni a sátrakban, megbeszélni a közös élményeket, a meleg helyzeteket, amikor egy zombolyban vagy egy aknabarlangban csak a rutin segített ki a bajból. Van, aki meglazult kődarabra lépve csúszott pár métert a sziklafalon, és csak utána sikerült megkapaszkodnia. Néhányan arról vitáznak, hogy egy gyakorlott barlangász milyen magasról eshet le baj nélkül. Végül 5 méterben egyeznek meg. Nekem ez nagyon magasnak tűnik.

Vannak néhányan, akik megunják a tétlenséget és leruccannak a Nehéz út sáros, vizenyős, görnyedt járásra ösztökélő járatába. Közel van, és az idegfeszültség levezetésére kiválóan alkalmas.

A tábor lakói között egy hölgy is akad. *Sáray Csilla*, aki a Magyar Munkásmozgalmi Múzeum Közművelődési Osztályáról jött ide. A József-hegyen kedvelte meg a barlangászatot. Itt a régészeti csoportba tartozik. Régi feliratok után kutatva, filigrán termetét meghazudtoló szívóssággal járja a barlang kevéssé ismert zugait. Nem eredménytelenül.

— A legrégebb feliratok 1780-ból valók — mondja. —

Ami azért érdekes, mert bizonyítja, a barlang első igazán alapos kutatója, Rajsz Keresztély előtt már rendszeresen bejártak a cseppkővilágba. A napóleoni háborúk idejéből való cirill betűs feliratra bukkantunk a minap. Kiderült belőle, hogy a cári hadsereg egyik őrnagya, Glinka orosz zeneszerző testvére látogatta meg a Baradlát. Annyira megtetszett neki, hogy lemásolta és Oroszországban kiadatta Rajsz Keresztély máig is kiválóan használható barlangtérképét.

Másnap mi is elmegyünk fölíratokat keresni. Újból megjárjuk a Libanon hegyét és a Vaskapu, a Sziklakapu görgeteges útjait. Megállunk egy pillanatra. A csönd nyomasztóan nehezedik ránk. Most értem meg igazán, hogy tíz napot a barlangban tölteni jó idegeket és fegyelmet igényel. De ez a barlangászoknál alapkövetelmény.

Egyetlen hangos szó, összefordulás sem volt a táborban. Elmegyünk a Csikós-tanya pihenője mellett, megcsodáljuk a Kemence rózsaszínes képződményét, s leérvünk a Retek-ág összeszűkülő, de cseppkő oszlopokban bővelkedő járatába. A leírások szerint itt sok feliratnak kell lenni. Bekapcsolunk minden lámpát, fél órát járkalunk, s végre egy oszlop csoporton színes rajzokra, nevekre, évszámokra bukkanunk. Az egyikben szépen kiszínezett Kossuth-címer tűnik fel, amelyről tudták ugyan, hogy létezik, de hosszú ideje nem sikerült újra megtalálni.

A nap igazi szenzációját azonban a Csikós-tanya szolgáltatta. Négy rétegsorban két medvefogát és végtagmaradványt találtak. Adamkó Péter szerint ez csak a kezdet. Valóban, további csontdarabok állnak ki a falból. Az átlatok föltehetően egy 40—50

ezer évvel ezelőtti beomlás következtében kerülhettek a járatba.

Látogató főnről

A hetedik napon *Maróthy László*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, környezetvédelmi és vízgazdálkodási miniszter jött látogatóba. Az öltönyt barlangászhúrára cserélve indul a mélybe. Adamkó Péterrel *Maróthy László* gyakran járt lent a József-hegyi barlangban, ily módon a barlangászat számára nem újdonság. A tábor felé tartva érdeklődéssel hallgatja a Baradla fölfedezésének, a cseppkővek kialakulásának történetét. Minden érdekesebb részletnél megállunk, látni a miniszteren, hogy élvezi a túrát. Ámulattal szemléli a változatos cseppkő alakzatokat. Beletelik egy kis időbe, amíg a táborig érünk.

A fesztelen, mondhatni baráti beszélgetés közben érthetően elsősorban a kutatómunka eddigi eredményeiről esik szó. Sajnos nem sikerült bizonyítani egy feltételezett oldalág létét, bár a kőzet változása a Vaskapunál és a felszíni formák, a többsorok iránya ezt nem zárja ki. Az ismert és még ismeretlen kürtők bejárása viszont sikeres volt, és 146 méterrel növelte a barlang járatának hosszát. Eközben a napi munka mellett megtisztították a Baradla nehezen megközelíthető részeit a szennyeződésektől.

Egy óra múlva elcsendesedik a tábor. *Maróthy László* néhány barlangász kíséretében nekiindul a hosszú túra útvonalának. Akik maradnak, elkezdnek pakolni.

Le kell szerelni a víz-, a villany- és a telefonvezetékeket, és föl kell cipelni az összes holmit. Nem kis munka ez, s bizony időt igényel. Amikor az utolsó barlangász is elhagyja a barlangot, minden úgy marad itt, mintha soha sem álltak volna sátrak a sziklafalak tövében. Csak az iszapba nyomódott lábnyomok árulkodnak majd.

A búcsú azonban nem végleges, mert a kis csapat nyáron visszatérve, a Baradla fölötti karsztfennsíkon táborozik majd. Tanulmányozzák a víznyelőket, aknabarlangok után kutatnak. Ez is a komplex vizsgálat része lesz, amely a most végződő tábor eredményeivel együtt teljesebb, hitelesebb képpel szolgál Közép-Európa legnagyobb cseppkőbarlangjáról, és hozzájárul eredményesebb védelméhez is.

Baráti eszmecsere *Maróthy Lászlóval*

